

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
УЛЬЯНЕНКА ДМИТРА ВАЛЕРІЙОВИЧА
на тему «РЕЦИКЛІНГ У ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ ДО МОДЕЛІ «ЗЕЛЕНОГО» ЛАНЦЮГА ДОДАНОЇ
ВАРТОСТІ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»**

Актуальність дослідження теми дисертаційної роботи Ульяненко Д.В. «Рециклінг у процесі трансформації промисловості до моделі «зеленого» ланцюга доданої вартості» зумовлена необхідністю трансформації сучасної промисловості на засадах ресурсоефективності, циркулярності та екологічної відповідальності, що набуває особливого значення в умовах загострення ресурсних, кліматичних та екологічних викликів. У сучасних умовах рециклінг набуває стратегічного значення як інструмент повернення вторинних ресурсів у виробничий цикл, скорочення ресурсомісткості продукції та формування нових джерел економічної цінності. За таких умов наукове обґрунтування теоретико-методичних засад і практичних механізмів інтеграції рециклінгу в процес трансформації промисловості до моделі «зеленого» ланцюга доданої вартості є важливим науковим завданням, вирішення якого сприятиме одночасному підвищенню ресурсоефективності, конкурентоспроможності промислових підприємств та екологічної результативності економіки.

Здобувачем одержано низку важливих наукових результатів, які розкривають особистий внесок автора в розробку проблеми та характеризують наукову новизну роботи:

вперше:

запропоновано науково-методичні підходи до оцінки ефективності впровадження технологій рециклінгу для підприємств, що на відміну від традиційного оцінювання за окремими екологічними та економічними показниками, ґрунтується на комплексному поєднанні екологічних та економічних критеріїв оцінювання в межах концепції циркулярної економіки та «зелених» ланцюгів доданої вартості;

запропоновано метод оцінювання рівня переходу до циркулярної моделі управління відходами на основі інтегрального Індексу переходу до циркулярної моделі управління відходами (ІПЦМУВ), що структурно охоплює чотири функціональних складових (Індекс запобігання утворенню відходів, Індекс рециклінгу, Індекс енергетичного відновлення ресурсів, Індекс скорочення захоронення) та може використовуватися для міжкраїнних порівнянь й ідентифікації структурних проблем визначення пріоритетних напрямів удосконалення політики управління відходами на національному рівні;

удосконалено:

концептуальні основи формування зеленого ланцюгу вартості, які ґрунтуються на інтеграції екологічних компонентів у всі етапи створення вартості – від дизайну продукту, логістики, виробництва до управління інформаційними системами, збуту продукції, споживання та утилізації продукції;

систематизація напрямів впровадження практик управління зеленими ланцюгами вартості за такими ознаками: управлінські (залученість керівництва, управління витратами, управління компетентностями, управління торгівлею викидами вуглецю, управління іміджем бренду та культурою компанії) та технологічні (екологізація технологій виробничого процесу, мінімізація авіап перевезень, інвестиції у модернізацію транспортної інфраструктури, формування циркулярних ланцюгів поставок, використання адитивних технологій, цифровізації ланцюжку поставок тощо);

дістали подальшого розвитку:

система детермінант дослідження процесу рециклінгу як складової формування «зелених» ланцюгів вартості як сукупність екологічних, економічних, технологічних, соціальних та інституційних чинників, що визначають необхідність, масштаби та ефективність переробки промислових відходів у системі циркулярної економіки;

визначення основних ознак динаміки формування моделі управління відходами в Україні, до яких віднесено: поступовий перехід від переважно

екстенсивної системи захоронення відходів до впровадження принципів циркулярної економіки та розвитку рециклінгу, посилення екологічного регулювання, адаптація законодавства до стандартів ЄС, впровадженням принципу розширеної відповідальності виробника, формування стратегічних орієнтирів переходу України до ресурсоефективної та «зеленої» моделі управління відходами;

механізм стимулювання ефективного управління відходами, що включає економічні, організаційні та адміністративні важелі та дозволить отримати низку значущих соціально-економічних ефектів, серед яких скорочення захоронення відходів, зростання рівня переробки, підвищення ресурсоефективності, розвиток циркулярної економіки, зниження екологічних ризиків, залучення інвестицій у переробну інфраструктуру, формування екологічно відповідальної поведінки;

визначення понятійно-категоріального апарату дослідження, зокрема сутності поняття «циркулярності підприємства» як характеристики ступеня замкненості та ефективності використання ресурсних і матеріальних потоків у процесі створення вартості, яка визначається масштабом повторного використання, відновлення, рециклінгу та повернення ресурсів і матеріалів у господарський оборот, а також рівнем запобігання утворенню відходів та їх залучення до подальших виробничих процесів, а також поняття «циркулярна стійкість підприємства» як інтегральної характеристики здатності підприємства забезпечувати довгострокову економічну життєздатність і адаптивність шляхом системної інтеграції принципів циркулярної економіки у процеси створення вартості, що передбачає ефективне використання ресурсів, замкнення матеріальних потоків, мінімізацію утворення відходів та їх повторне залучення до господарського обороту.

Теоретичне значення результатів, викладених у дисертації Ульяненка Д.В. полягає у тому, що автором отримано низку висновків, що мають теоретичний та науково-методичний характер й збагачують сучасну економічну науку, зокрема такі:

система детермінант дослідження процесу рециклінгу як складової формування «зелених» ланцюгів вартості як сукупність екологічних, економічних, технологічних, соціальних та інституційних чинників, що визначають необхідність, масштаби та ефективність переробки промислових відходів у системі циркулярної економіки;

концептуальні основи формування зеленого ланцюгу вартості, які ґрунтуються на інтеграції екологічних компонентів у всі етапи створення вартості. Адаптована автором концептуальна модель Аргона демонструє взаємозв'язок між екологічною відповідальністю та результативністю бізнесу, прибутковість якого формується як комплексний ефект від економії ресурсів, зростання інноваційного потенціалу, підвищення репутаційної цінності та доступу до нових ринків і джерел фінансування.

Практичне значення результатів, що містяться в дисертації Ульяненка Д.В. полягає в тому, теоретичні результати стали основою для формування рекомендацій щодо ефективного впровадження технологій рециклінгу у промисловому секторі економіки України. Основні наукові положення, висновки і практичні результати дослідження впроваджено у діяльність: ТОВ «УКРМЕГАПРОМ», ТОВ «Український центр екології та теплоенергетики», Донецької торгово-промислової палати, ТОВ «Спеціалізоване підприємство «Універсал», про що у дисертації є відповідні довідки.

Результати досліджень також використовуються у навчальному процесі Донецького національного університету імені Василя Стуса при викладанні навчальних дисциплін ««Збалансований територіальний розвиток в ЄС», «Міжнародний стратегічний менеджмент», «Макроекономіка».

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики наукових досліджень кафедри менеджменту та поведінкової економіки: «Стратегія розвитку складних соціально-економічних систем в новій економіці» (0122U201632), у межах якої здобувачем в рамках якої було досліджено розвиток концепції «Двоетапного процесу зеленого виробництва».

Дисертаційна робота Ульяненка Д.В. містить наукові положення, що

отримані здобувачем особисто, і які мають вагоме значення для розвитку сучасної економічної науки.

Зміст основних положень дисертаційної роботи Ульяненка Д.В. опубліковано у 7 наукових працях, з них 4 - статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України (з них 2 - одноосібні); 3 публікації за матеріалами науково-практичних конференцій:

статті у фахових виданнях України:

1. Ульяненко Д.В., Савченко М.В. Циркулярна стійкість підприємства як індикатор оцінки ефективності технологій рециклінгу. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 4 (274). С. 22-37. DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-274-22-37 (1,14 д.а./0,57 д.а.). *Особистий внесок автора:* автором здійснено систематизацію наукових підходів до визначення понять «циркулярна економіка підприємства» та «циркулярність підприємства», обґрунтовано їх відмінність від запропонованої категорії «циркулярна стійкість підприємств» та розвинуто теоретичне підґрунтя її формування.

2. Ульяненко Д.В. Концепція «зелених» ланцюгів доданої вартості у контексті реалізації принципів сталого розвитку. *Економіка і організація управління*. 2023. №1 (43). С. 181-189. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.1.18> (0,6 д.а.)

3. Миценко В.І., Ульяненко Д.В. Концепція глобальних ланцюгів доданої вартості у фреймах сталого розвитку. *Економіка і організація управління*. 2024, №3 (55). С. 80-93. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.3.9> (1,12 д.а./ 0,57 д.а.). *Особистий внесок автора:* удосконалено концептуальні основи формування зеленого ланцюгу вартості, які ґрунтуються на інтеграції екологічних компонентів у всі етапи створення вартості.

4. Ульяненко Д.В. Розвиток технологій рециклінгу в рамках трансформації промисловості до моделі циркулярної економіки. *Економіка і організація управління*. № 4 (60). 2025. С.243-258 DOI 10.31558/2307-2318.2025.4.23 (1 д.а.).

5. Ульяненко Д.В. Динаміка формування моделі управління відходами в

Україні. *Економічний простір*. №215. 2026. С. 449-454. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.215.449-454> (0,86 д.а.).

публікації за матеріалами конференцій:

1. Ульяненко Д.В. Напрями трансформації промисловості до моделі «зеленого» ланцюга доданої вартості. Праці XXIII Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» (21.04.2023 р., м. Вінниця). Том 1. Ред. кол. Орехова Т.В. та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. С. 125-128.

2. Миценко В.І. Ульяненко Д.В. Концепція 3R у «зелених» патернах ланцюгів створення вартості. Праці XXV Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» (2.04.2025 р., м. Вінниця). Том 2. Ред. кол. Орехова Т.В. та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. С. 44-48. (0,3 д.а./0,15 д.а.) *Особистий внесок автора:* обґрунтовано роль принципів 3R (скорочення, повторне використання та рециклінг) у формуванні «зелених» патернів ланцюгів створення вартості, сформульовано пропозиції щодо трансформації ланцюгів створення вартості на засадах ресурсоефективності та мінімізації відходів.

3. Ульяненко Д.В. Рециклінг як одна з основних складових трансформації промисловості до моделі циркулярної економіки. Праці XXV Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (27.11.2025 р., м. Вінниця). Том 1. Ред. кол. Орехова Т.В. та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 202 с. С. 176-178 (0,2 д.а.).

Наукові публікації здобувача відповідають вимогам пп.8.9, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затверджено Постановою КМУ № 44 від 12 січня 2022 р., зі змінами).

Результати дисертації повною мірою висвітлені у зазначених публікаціях.

Науковий рівень дисертації в цілому відповідає діючим вимогам

Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ від 12 січня 2022 р. № 44), дисертація містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень щодо процесу трансформації промисловості до моделі «зеленого» ланцюга доданої вартості та ефективного впровадження технологій рециклінгу у промисловому секторі економіки України.

На підставі вищезазначеного рекомендуємо дисертацію Ульяненка Дмитра Валерійовича на тему «Рециклінг у процесі трансформації промисловості до моделі «зеленого» ланцюга доданої вартості» до захисту на підставі п. 13 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами) у спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Висновок складено за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення на засіданні кафедри менеджменту та поведінкової економіки (протокол № 3 від 16.09.2026 р.)

Головуючий:

завідувач кафедри
менеджменту та поведінкової економіки
Донецького національного
університету імені Василя Стуса,
д. е. н., професор

Ольга ДОРОНІНА